№ 186 სექტემბერი 3, ხუთშაბათი 1892 სექტემბერი 3, ხუთშაბათი № 186

ГАЗѢТИ ДЕРИ

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

ИВЕРІЯ

[illegible] ასეულვეთ და კერძო განცხადებათ-[illegible] უნდა მიმართონ: თბილისს რედაქ-[illegible], ავშალის ქუჩაზედ, ვარანცოვის [illegible] ... ალექსანდროვის, თავ. გრუზინსკისეულს სახ-[illegible] ... ალექსანდრა-კოთხვის გამავრცელებელ საზოგა-[illegible] ... ბანკის სახლებში, სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრ-ქონი რვა კაპეიკი.

1877—1892 საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1892

„ИВЕРІЯ“

გამოდგა 1892 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ᲕᲘᲡᲐᲪ ᲗᲣᲠᲘᲡ ᲓᲘᲐᲪᲘᲗᲘᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲐᲛ 1892 ᲬᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲰᲛᲐᲠᲗᲝᲗᲡ:

ᲤᲣᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ქუჩის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარვასლის გალერეაში.

ტფილისის გარედ მცხოვრებია უნდა დაბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлисъ. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამასთანავე აცნობებს, რომ იგი გაზეთის გაგზავნის გამო პასუხის მეგებელ იქნება მარტო იმ სელის-მომწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკეთებასთვის შესასვენებლს ფულს პირდაპირ რედაქციაში და ან „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშიგე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებული აქვს სასასყელს გვერდზედ.

ვისაც ჰსურს ქართულ თეატრში სამსახური ამ მომავალ 18⁹²/₉₃ წ. სეზონში კეთილ ინებონ და მიმართონ ბ-ნ ვასილ სულთანიშვილს.

ტფილისი, რეუტოვის ქუჩა, № 10. ყოველ დღე, საღამოს 6—7 საათზედ.

(10—2)

ტფილისი, 2 სექტემბერი

შარშანდელს მოუსავლობას რუსეთში წლეულანდელიც ზედ მოჰყვა. ათს გუბერნიაში და ორის ნახევარში წლეულსაც ან სრულიად არ მოვიდა მოსავალი, ან თუ მოვიდა ისე ცოტა, რომ სათვალავში არ არის მისადები. მაშასადამე, მთავრობა წლეულსაც უნდა დახმაროს ხალხს, ან აჩუქოს სურსათი, ან სესხით მისცეს, რომ ხალხი შიმშილით არ გასწყდეს. მაგრამ გადამეტებული ჩუქება მთავრობას არ შეუძლიან, სესხის ადება კიდევ გადატვირთულის კაცისაგან ერთი ვაივაგლახია. შარშან მთავრობამ საგუბერნიო ერობას ოროლ, სამ-სამი მილიონი ფული და ამდენივე შური ასესხა, აბა ამოდენა სესხი როგორ დაიბრუნოს მთავრობამ ძალა და არაქათ გამოლეული კაცისაგან?

წინა წლებში ფულისა და ხორბლის სესხს მთავრობა ფულად იღებდა გლეხისაგან. ასეთი წესი მეტად საზარალო იყო სოფლის მკვიდრისათვის. შიმშილობის დროს, ვსთქვათ, ერთი ფუთი შური ღირს 1 მ. და 50 კ.; მოსავლის დროს, როცა გლეხი უბრუნებს სესხს მთავრობას, ფუთი 50 კ. მეტი არ ეღირება. მაშასადამე, სამი ფუთი შური უნდა გაიღოს გლეხმა, რომ მანეთ ნახევარი ამოიღოს და ვალი გადუხადოს მთავრობას. ასეთი წესი ვალის გადახდისა დამდუშველია გლეხისათვის და საზარალო თვით მთავრობისათვის, რადგან ხარჯის მძლეველი ნივთიერად უძლურდება. შინაგან საქმეთა სამინისტრომ მიაქცია ყურადღება ამ უწესოებას ამ დდეებში გამოსცა ცირკულიარი, შურის ვალი გლეხმა შურითვე დაუბრუნოს მთავრობასაო. რადა თქმა უნდა, ასეთი განკარგულება უმაღლესის მთავრობისა დიდ შეღავათს მისცემს გლეხს. ამას გარდა, მთავრობას სურს ვალში აღებული შური ისევვე დამშეულ გლეხებს დაურიგოს წელს და ამით აიცილოს თავიდგან შურის სყიდვა მშიერის გლეხების გამოსაკვებად.

მთავრობის ვაჭრობა ამითი არა თავდება. იგი იძულებული იყო ეყიდნა აგრეთვე გლეხებისთვის ცხენები და იაფ ფასად დაერიგებინა. სულ იყიდა აქამდე 46,000 ცხენი, თითოში გადაიხადა 35—40 მ., გლეხებს დაურიგა 15—20 მანეთად.

ვიმეორებთ, ამოდენა ხარჯს მთავრობა ვერ აიტანს და თუ მალე რაიმე საშუალება არ გამოსძებნა ზარის ასაცილებლად, ისეთს გაჭირვებაში ჩავარდება, რომ ენით გამოუთქმელი იქნება. რუსეთის საუკეთესო მწერლობა ამ ხანად უჩვენებს მთავრობას ერთს საშუალებას, რომელიც, მისის აზრით, დიდს შედეგთს მისცემს მთავრობას და თვით მიწათ მწარმოებელს დაიხსნის არამც თუ შიმშილისაგან, არამედ ეკონომიურად დადუშვა-დანელებისაგან. ეს საშუალება განლავთ მოსავლის დაზღვევა.

თავისის ბუნებით, ამბობენ ამ გვარი მრჩეველნი, მოუსავლობა ძალიანა ჭკვავს იმ უბედურებას, რომლის შესახებაც დიდი ხანი დაზღვევა შემოდებულია. ეხლა არც გადაწვა-გადაბუგვისა გვეშინიან, არც სეტყვისა, არც საქონლის ჭირისა, არც ნავ-ხომალდის დაღუშვისა, რადგან საქონელი, ვენახები და შენობანი დაზღვეული გვაქვს. როგორც იმის ვერ მოიაზრებს კაცი, როდის მოვა სეტყვა, აგრეთვე იმის ვერ მიხვდება, როდის ეწვევა მოუსავლობა. მაშასადამე, თუ შესაძლებელია სეტყვისაგან დაზღვევა, რატომ არ უნდა მოხერხდეს მოუსავლობისაგან დაზღვევა და ამ გვარად, ამ საქმეშიაც უზრუნველმყოფელობა. გამოცდილებითაც დამტკიცებულია, რომ მოუსავლობა ეწვევა ხოლმე ერთს რომელსმე კუთხეს, მაშასადამე, ერთის მხრით ზარალი დაიფარვის მეორე მხრის სარგებლით და შემოსავლით.

ბევრი ფიქრი და ლაშარაკი არ უნდა იმის გამოცნობას, რა დიდი სარგებლობა ექმნება სახელმწიფოდაზღვევას ხორბლის მოსავლისას. როგორც ცეცხლი ადარ არის საშიში, როცა შენობა გაქვს დაზღვეული, ისე მოუსავლობა ადარავის შეაშინებს, თუ სახელმწიფოდაზღვევა იქნება შემოღებული. რის ზარალიც მოუვა კაცსა მოუსავლობისაგან, იმას აინაზღაურებს დაზღვევის შემწეობით. ამის გამო მიწაო-მომქმედი, გლეხი იქნება იგი თუ მებატონე, ორის-სამის დღის მომხვნელი, თუ ათასისა, ნივთიერად არ დაიდუშება, ძირს არ დაეცემა და შემდეგისათვისაც შეეძლება შრომა და წარმოება. ხალხი თამამად დახვდება მაშინ ყოველგვარ უბედურებას და ისე ადარ დაიჩაგრება ნივთიერად და ზნეობით, როგორც ემარიება ეხლა. მარტო სესხის მოკრეფა და ამ სესხის „ნედლიმიესა“ ისე უმწარებს ბედს მიწის მწარმოებელს, რომ, ორის-სამის წლის ვაი-ვაგლახით ცხოვრების შემდეგ, თავს ანებებს სამშობლო ადგილს და მიდის სხვა, უცხო ქვეყანაში თავის გამოსაკვებად.

რასაკვირველია, სახელმწიფო ანუ აუცილებელი დაზღვევის შემოღება ადვილი არ არის, მაგრამ ისიც უნდა მივიღოთ მხედველობაში, რომ მისგან მოტანილი სარგებლობაც დიდი იქნება. დიდს საქმეს დიდი მსხვერპლიც უნდა.

ა. ფრონელი

ᲝᲤᲘᲪᲘᲐᲚᲣᲠᲘ ᲪᲜᲝᲑᲐᲜᲘ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔ.

მაჰმადიანთა დროებითს სახოლერო ფარდულში 1 სექტემბერს გარდაიცვალა მირზა-რაფი-მირზა-გაბიბოღლი; ფარდულში დარჩა ერთი ავადმყოფი.

ტფილისის მაზრის უფროსი იუწყება: სოფ. ნორიოში ავად გახდა 1; სოფ. მანგლისში ავად გახდა 1, გარდ. 1; სოფ. ხაშმში ავად გახდა 2.

სიღნაღის მაზრის უფროსი იუწყება: თიბანაში ავად გახდა 1, გარდ. 1; სოფ. არბოშიკში ავად გახდა 1; სოფ. ვაქირში ავად გახდა 3, გარდ. 1; საქობოში ავად გახდა 2, გარდ. 1. სხვა სოფლებში ახალად ავად აღარავინ გამხდარა.

გორის მაზრის უფროსი იუწყება: გორში ავად აღარავინ გამხდარა, აღარც ავადმყოფობენ; ბორჯომში 26-დგან 29 აგვისტომდე ავად გახდა 3, გარდ. 2; სოფ. კორბში ავად გახდა 3, გარდ. 2; სოფ. ქვეშში გარდ. 1, ავად აღარავინ არის; მერეთში ავად გახდა 2, გარდ. 1; წუნარში ავად გახდა 1; ერედვში ავად გახდა 1; ჯავაში ავად გახდა 10, გარდ. 3.

ექიმი ქიქოძე იუწყება: ახალციხეში 30 აგვისტოს ავად გახდა 8, გარდ. 1, მორჩა 18, დარჩა 29 ავადმყოფი. ტომანის ჯარში ავად აღარავინ გამხდარა, სულ 28 ავადმყოფია. 21 აგვისტოს ახალციხეში ავად გახდა 1, გარდ. 2, მორჩა 13, დარჩა 15. ატამანის ჯარში გარდ. 1, დარჩა 27 ავადმყოფი.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

*** 29 აგვისტოს ქ. ბაქოსა და მის მიდამოებში ხოლერით აღარავინ გამხდარა ავად.

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲣᲗᲐᲕᲒᲝᲚᲝᲒᲐ

ხალხის ქონება-გონების გამამდიდრებელი სათავე.

III*)

რაღა დაგვრჩა სათქმელად?—ის, რომ კვალი ბოლომდის გავლებულია ტრიალ მინდორზე და მოხვნა-ლა ეშირვება დაკვალულს ყამირს, რომ ძირიან-ფესვიანად ამოიდინგოს მისი ნარეკლიანი შამშ-ნარი და ზღვასავით იმღელვაროს მის გულ-მკერდზედ ქვეყნის სარჩო-საბადებელმა ქვეყნის საკეთილდღეოდ.

როცა დიდმა ზმეშ ცივილიზაციისამ თანდათან მედიდურად ამოიმაღლაურა ევროპიელთა ცის ცისკიდურიდგან, მაშინ ნეტარ-ხსენებულმა მეფე ალექსანდრე მეორემ ქვეყანა ყმობისაგან გამოიხსნა, ულვთოდ დაჩაგრულს ადამიანს ღვთაებრივი თავისუფლება მიანიჭა და ძირიან-ფესვიანად ამოიფხვრა მას შემდეგ ველური ბატონ-ყმობა. დიაღ, ამოიფხვრა ველთა და თავადთა შორის არა კაცური ბატონ-ყმობა საქვეყნო კეთილის გასაძალღონიერებლად, მაგრამ, ვაი დედასა მტრისასა! ახლა სათოკე მოვაჭრე-მოვაჭშენი იკლებენ ქვეყანას დღისით-მზისით, ახლა ისინი გამხდარან ყველას გმატყავებელი და გამაოხრებელი ბატონები და ამ ქვეყნის დამავსებელს ჭირის მეგრძოლე რეფორმატორებს-კი ჯერაც ვერ საითა ვხედავთ მომაკვდავის უმრავლესობის საშველად. აკი მეცხრამეტე საუკუნე დიდებული საუკუნეს საუკუნეაო?! დიდებულს საუკუნეს დიდებულად აყვავებული ხალხიც უნდა ჰყავდეს—და აბა მიჩვენეთ, სად არიან? არა, ვიდრე ქვეყნის ჭირნახულის ჯიბე-მეუკელში ჩამაქმელ კერძო მოვაჭრე-მოვაჭშენებს არ მოაცილებთ უეიცს ხალხს და საკუთარ ადებ-მიცემის დეპო-კასსებს არ დაუარსებთ მთავრობის დახმარებით და ინტელიგენციის მეთაურობით, მინამ ხალხის გონებითი, ზნეობითი და ქონებითი აყვავება სხვა არას გზით არ შეიძლება, არა და ათასჯერ არა! ი ცხოვრების უმთავრესი კითხვა და ი რას უნდა მიაქციოს ყველა ქვეყნის მთავრობამაც უმთავრესი ყურადღება, მით უმეტეს, რომ მეფე მამაა ერისა და მთავრობა—დედა, და დედამა მაშინ არის უბედური, როცა იმისი შვილები სიღატაკის ჭირ-ვარამში ირჩობიან. „მეფე ის არის, ვინც თავის ერის ჭირსა მკურნალობსო“, — საქებურად წამოუკვეესებია მეფე ფრიდრიხ დიდს, და ლამაზად უთქვამს პოეტსაც: „მეფეთ სიკეთე მისისა საქმის ქმნით გამოჩნდებისო“. „მეფე იმისი ღირსია, რომ, გლეხთა ზედა-კი არა, შეძლებულთა და ბედნიერთა ქვეშევრდომთა ზედა იმეფოსო“. („Вест. Евр.“ № 5—90 წ. პროფ. იანჟულის სტატიიდგან), მშვენიერად უთქვამს ამის მთქმელსაც და მშვენივრად ამბობს თვით რუსეთის თანამედროვე კრიტიკოსიც შემდეგს: „გლეხის კეთილდღეობა უმთავრესი საზრუნავი უნდა იყოს ყოველის რიგიანის საზოგადო მოღვაწისა; ჭეშმარიტია ისიც, რომ გლეხისათვის უფრო მცირე სიკეთეა დათესილი, ვიდრე იგი ღირსია ასეთის სიკეთისა („Рус. Мысль.“ № 10—90 წ.).

ჩინელების სამ-ადლიანი ანდაზა ამბობს, რომ „როცა ხმლები ქარქაშებში დაჟანგდება და ბარ-საკეთები იბჭყვრიალებს, როცა სატესაღოები დაცარიელდება და ბეღლები სულადით აივსება, როცა „სუდები“ საჭირო აღარ იქნება და სკოლებად გადაკეთდება, როცა ექიმები ფეხით იბაჯბაჯებენ და მეპურეები ცხენით იქიქივებენ, მაშინ დარწმუნებით შეგვიძლიან ვსთქვათ, რომ სახელმწიფოში საუკეთესო წეს-წყობილება არსებობს და მისნი მცხოვრებნი კეთილდღეობის შარბათის ტბაში ჩყუმბაობენ მინდვრის იხვებივითაო“. მშვენიერი ანდაზაა! მაგრამ ჩვენთვის ეს უფრო მშვენიერი იქნება ასე ვსთქვათ: როცა ყველა სოფელს გონიერი მოძღვარი და მასწავლებელი ეყოლება და საკუთარი ადებ-მიცემობის დეპოკასა ექნება, მაშინ საქართველო ჯოჯოხეთი სამოთხედ გადაგვექცევა, რადგანაც ეკკლესია, სკოლა და დეპო—სამივ, წმიდა სამებასავით, სათავეა გონებისა, ზნეობისა და ქონებისა.

საზოგადო დეპო-კასები დაპბადებს ხალხში კეთილს ქონებას, ურომლოდაც ერის გონებრივი წარმატება, ვიმეორებ, ყოვლად შეუძლებელია: ნივთიერი სიღატაკე გონება-ზნეობის გამავგალახებელი და გამაბედშავებელი სიღატაკეა. ან-კი დაყამირებულ ტიტველა მინდორზედ ედემის ბაღს როგორ მოვაშენებთ, თუ საიმისო შეძლება არ გვექნება? საკვირველია, ღმერთმანი, დღეს ყველა ქუდიანი და უქუდო იმას უქადაგებს ხალხს, სკოლები დაიარსეთო, და იმას-კი როდი-ღა ჰფიქრობენ მქადაგებელნი, რომ სკოლებისათვის მუდამ წელს ფულების გამოღებას და სკოლაში მოსიარულე შვილების შენახვას კი მაგარი წელი უნდა და დღეს-კი თითქმის ყველას წელი აქვს მოწყვეტილი სიღარიბისაგან. ნათქვამია: ერთს კაცს სოფლის დაქცევაც შეუძლიან და

*) იხ. „ივერია“, № 185.

განჯის გუბერნიაში ავად გახდა 34, მორჩა 6, გარდ. 21, ავად არის 60.

ერევანში 26 და 27 აგვისტოს ავად გახდა 6, გარდ. 5, მორჩა 11, ავად არის 15; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 26, გარდ. 17, მორჩა 29, ავად არის 251.

შურაში 29 აგვისტოს ავად იყო 4; მთელს ოლქში ავად გახდა 67, გარდ. 23, მორჩა 33, ავად არის 488.

ყარსში ორის დღის განმავლობაში ავად გახდა 21, მორჩა 28, გარდ. 11, ავად არის 61.

ზაქათალის ოლქში ავად გახდა 3, მორჩა 8, გარდ. 3, ავად არის 29.

*** 11 ენკენისთვეს ტფილისის ოლქის სასამართლოში დანიშნული გასარჩევად საქმე კარაპეტ მუთაფოვისა, რომელსაც ახალციხის გარდაცვალებულის მცხოვრების სურენ მუთაფოვის მემკვიდრენ 250,000 მან. ედავებიან.

*** 1 ენკენისთვეს დაიკეტა ფეთხაინის უფასო საჩაიე. ხოლერის მოსპობის გამო ამ დღეებშივე დაიკეტება ტფილისის ყველა უფასო საჩაიე და სასადილო. 10 ენკენისთვეს აღექსანდრეს ბაღში გამართულს უფასო საჩაიეში მოამზადებენ სადილს 1,000 კაცისათვის, გარდაიხდიან პარაკლისს და სასადილო დაიკეტება.

*** გუშინ, 2 სექტემბერს, პუშკინის ბაღში, რომელიც სემინარიის პირდაპირ იმყოფება, ერევნის მოედანზედ, ცოფიანმა ძაღლმა ხუთი ადამიანი დაჰგლიჯა, მათ შორის ერთი ყმაწვილი და ორიც პოლიციელი, რომელნიც ძაღლს რევოლვერს ესროდნენ და უნდოდათ მოეკლათ.

*** კავკასიის სომეხთა საქველ-მოქმედო საზოგადოება ამ დღეებში ერევნის გუბერნიაში ჰგზავნის სასანიტარო კომისიას ხოლერასთან საბრძოლელად. სასანიტარო დასს შეადგენენ: მკურნალი, რომელსაც 350 მ. მიეცემა თვეში, სტუდენტი მკურნალი შინაცა—100 მან. თვეში; დეზინფექტორი ტერ-გრიგორიანცი, რომელიც უსასყიდლოდ კისრულობს შრომასა და ერთიც ფერშალი—თვეში 60 მან. სასანიტარო დასი თან წაიღებს სადეზინფექციო და სხვა წამლებს.

*** ქ. ახალციხე: ახალციხის სატყეო სასწავლებელში გამოცდა იყო 26 აგვისტოს და გათავდა 28-ს. სწავლა შეასრულა 6 მოწაფემ: 2 ქართველმა;—გრ. კაკურიძემ, ივ. ხმალაძემ, 3 რუსმა: ვლ. ზასლავსკიმ, ვოროობიოვმა და ვასილიევმა და 1 სომეხმა: ქოქოიანცმა. ამათში, ზასლავსკის გარდა, ყველამ მიიღო „ქების ფურცელი“, 2 ქართველმა და 2 რუსმა მიიღეს საჩუქრები. 2 ქართ. გ. კაკურიძემ და ი. ხმალაძემ ყველაზედ ძვირფასი საჩუქრები მიიღეს.

*** ოქადამეკ: ბ-ნ ტფილისის გუბერნატორის განკარგულებით, მოვიდნენ აქ ტფილისიდგან ექიმები და სასანიტარო დასი წამლებითურთ დიდი ყურადღება მიაქციეს აქაურობას, გასინჯეს წყაროები და სხვ., აუკრძალეს ზოგიერთის წყაროს და ფოცხოვის წყლის ხმარება, რადგანაც ეს წყლები ხოლერიან ადგილებიდგან ჩამოდის. ამათისავე განკარგულებით პოლიციელები დადიან კარდაკარ და კითხულობენ, ავადმყოფი ხომ არავინა გყავთო. ხოლერა ძალიან მუსრს ავლებს ახალს ნაწილში, სადაც უფრო სომხები არიან მჭიდროდ დასახლებულნი და საითკენაც ბაღებია და ზემოხსენებული წყაროები. ძველს ნაწილში, სადაც თითქმის სულ ქართველები სცხოვრობენ, ხოლერამ 2 სული იმსხვერპლა: 1 ბერძენი და 1 ქართველი დედაკაცი, ისიც მსხლით გამძღარიყო და იმიტომ. ახალს ნაწილში-კი, როგორც მესაფლაველები ამბობენ, 10 და 15-ზედ ნაკლები არ იხოცება დღეში. 20 და 21 დიდძალი ხალხი გახდა ავად ახალს ნაწილში. ახალს ნაწილში ხოლერამ იმსხვერპლა, როგორც გაზ. „კავკაზიაც“ იყო ნათქვამი, ფოსტა-ტელეგრაფიის უფროსის თანაშემწე ქაჩოშვილი და ნეკინის საისტორიო-საფილოლოგიო ინსტიტუტის სტუდენტი ცირულნიკოვი, რომელიც ჩერნიგოვის გუბერნიიდგან მოვიდა აქ თავის ძმასთან საზაფხულოდ.

*** ბორჯომი: სანამ ბორჯომს აშენებაკაო. დღეს ათასი არა წმიდა კაკუნა სოფელს აქცევს, ჭღუპავს, ანადგურებს, ერთი ამშენებელიც არ მოეპოვება—და „სკოლები დაიარსეთო“ უქადაგებენ!.. არა, ვისაც ქვეყნისთვის მართლა კეთილი გინდათ, ყველამ ის უქადაგეთ, რომ საკუთარი აღებ-მიცემის დეპო-კასები დაიარსონ და მერე დეპო-კასების მოგება თითონ დაუარსებს ხალხს სკოლებსაც, საგლეხო უნივერსიტეტსაც და მრავალ სხვა საკეთილო საქმესაც. ჯერ ძილო და მერე სიზმაროო, ამისი არ იყოს, ჯერ დაეხმარენით, რომ გატყავებულს ხალხს პირიდამ ლუკმას ვეღარ აცლიდნენ ორ-ფეხა ნადირები და მშიერი კუპი თავში ვეღარა სცემდეს—და მერე რაც გინდათ, ასწავლეთ და უქადაგეთ კეთილის ნაყოფის გამოსაღებად. თორემ რა გამოვა, ერთი მიბძანეთ: ადამიანი ჭირის ზღვაში ირჩობოდეს და თქვენ იმას ხომალდის ბანიდგან გულ-არხეინად გადმოქიმული ლექციებს უკითხავდეთ: სკოლები დაიარსეთო! ჯერ უშველეთო, ამოიყვათ მარჩობელა ჭირის ზღვიდგან თქვენ ოფლნა-დახმარებით და მერე სუყველაფერს მოგისმენთ და ფიანდაზად გაგიშლებათ იმ დიდის, დაუვიწყარის სიკეთისათვის, რომელმაც დაღუპვისაგან გადაარჩინა და კეთილ ცხოვრების გზაზედ დააყენა.

რომაელი კლასიკები ხშირად ამბობენ: მითხარ, ვის იცნობ, რას ჭკითხულობ, რას აკეთებ, რასა სჭამ, როგორ მუშაობს შენი კუპი, და მაშინ მეც გეტყვი: რაც კაცი ჰყოფილხარო. ჩვენ კიდევ დღეის იქით ყველაზედ უწინარეს ჯერ ამას ვიკითხავდეთ: რას სჩადის ჩვენის ქვეყნის აღებ-მიცემა, მეურნეობა და სახალხო ლიტერატურა—და მერე დავიწყებდეთ ლაპარაკს: სკოლებისა, თეატრებისა, მეცნიერებისა, პოლიტიკისა, საქველ-მოქმედო საქმეებისა და მრავალ სხვის შესახებ, თორემ, სწორე მოგახსენოთ, დიდი სირცხვილია, ღვინო არსად იყოს და ვყვიროდეთ-კი: ტიკები! ტიკები! ტიკები!... ღვინო მიირთვით, ღვინო! ღვინო!.. რატომ ღვინოს არ უმწყალობებთ საზოგადო საქმეს, თქვე უკეთმართნო, ღვინოს! ღვინოს!.. ცარიელი საქონის ბოლო-დახმარებით და ფინანსურად ბოლოშლებათ ამ დიდის, დაუვიწყარის სიკეთისათვის, რომელმაც ბოლოს ბოლოს ერის საბრძოლველად, თუ მცა ზოგი აქაური ექიმთაგანი, როგორც მაგალითად ექიმი სემენსკი, თავ-გამოდებით ებრძოდნენ მოარულს, მაგრამ ერთი კაცი მთელს ბაცილების ჯარს რას გაუხდებოდა. აქ, ბორჯომში, დიდთანაც და პატარასთანაც ისეთი პატივისცემა და სიყვარული აქვს ამ ექიმს დამსახურებული, რომ მარტო, წამალიც რომ არ გამოიწეროს კაცს, სიტყვით არ-ჩენს. ფულს ამისთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ზოგან თითონ აძლევს ფულსა და წამალს თავის ავადმყოფებს. რა დროსაც უნდა მიხვიდე იმასთან, მაშინვე გამოგყვება. იშვიათად იქნება, რომ სხვა ვინმემ ასეთი სახელი დაიმსახუროს საზოგადოებაში. იმ დღეს პარკში ლაპარაკობდნენ, ჩვენს ექიმს სემენსკის საჩუქარი უნდა მიეცეთო, ე. ი. ფული მოვაგროვოთ და ძვირფასი სამკურნალო იარაღი ვუყიდოთო. ამის თქმა იყო და ყოველ მხრიდგან ხელის გამოწვდა: ყველამ შეძლების დაგვარ პატივი სცა ექიმის მოღვაწეობას. შესანიშნავი ის იყო, რომ ჯერ მხოლოდ ლაპარაკობდნენ, არც-კი გადაეწყვიტათ ფულის შეკრება და ფული თავის თავად უთქმელად შეგროვდა. ამ ფულის გამოღებთ შორის უცხონიც ბევრნი ერიენენ, მაგრამ ესენიც უთქმელად სწირავდნენ თავიანთ წვლილს. სახელს კაცისას, სიკეთით მოპოვებულს ხალხის სამსახურში, ბევრი რამ შესძლებია. სენის მოსპობაში არა ნაკლები მოღვაწეობა მიუძღვის ტფილისიდგან მოწვეულს ფერშალს ბ-ნს შახბაზოვს, რომელიც დიდად გულმოდგინეთ და თითქმის თავგანწირვით ებრძოდა და ებრძვის: დილიდამ საღამამდე იმისი ფეხი არ ჩაიხრება, დეზინფექციას ჯერ ქუჩებს უშვრება, მერე სახლებს. ხოლერიანი თუ იქნებოდა ვინმე, პირველად ეს მივიდოდა და, ვაოდა იმისა, რომ ავადმყოფის პატრონებს ამშვიდებდა, დაწვრილებით მთელს სახლს სადეზინფექციო წამლებს ასხურებდა და თითონაც თითქმის მთელი დღე რჩებოდა იმ სახლში. ერთის სიტყვით, ძაან ყოჩაღად მოიქცა. მადლობის ღირსია აგრეთვე ექიმები და ფერშლები მოვიდნენ, ადგილობრივი ძალა სრულიად არა კმაროდა სენის საბრძოლველად, თუ მცა ზოგი აქაური ექიმთაგანი, როგორც მაგალითად ექიმი სემენსკი, თავ-გამოდებით ებრძოდნენ მოარულს, მაგრამ ერთი კაცი მთელს ბაცილების ჯარს რას გაუხდებოდა. აქ, ბორჯომში, დიდთანაც და პატარასთანაც ისეთი პატივისცემა და სიყვარული აქვს ამ ექიმს დამსახურებული, რომ მარტო, წამალიც რომ არ გამოიწეროს კაცს, სიტყვით არ-ჩენს. ფულს ამისთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ზოგან თითონ აძლევს ფულსა და წამალს თავის ავადმყოფებს. რა დროსაც უნდა მიხვიდე იმასთან, მაშინვე გამოგყვება. იშვიათად იქნება, რომ სხვა ვინმემ ასეთი სახელი დაიმსახუროს საზოგადოებაში. იმ დღეს პარკში ლაპარაკობდნენ, ჩვენს ექიმს სემენსკის საჩუქარი უნდა მიეცეთო, ე. ი. ფული მოვაგროვოთ და ძვირფასი სამკურნალო იარაღი ვუყიდოთო. ამის თქმა იყო და ყოველ მხრიდგან ხელის გამოწვდა: ყველამ შეძლების დაგვარ პატივი სცა ექიმის მოღვაწეობას. შესანიშნავი ის იყო, რომ ჯერ მხოლოდ ლაპარაკობდნენ, არც-კი გადაეწყვიტათ ფულის შეკრება და ფული თავის თავად უთქმელად შეგროვდა. ამ ფულის გამოღებთ შორის უცხონიც ბევრნი ერიენენ, მაგრამ ესენიც უთქმელად სწირავდნენ თავიანთ წვლილს. სახელს კაცისას, სიკეთით მოპოვებულს ხალხის სამსახურში, ბევრი რამ შესძლებია. სენის მოსპობაში არა ნაკლები მოღვაწეობა მიუძღვის ტფილისიდგან მოწვეულს ფერშალს ბ-ნს შახბაზოვს, რომელიც დიდად გულმოდგინეთ და თითქმის თავგანწირვით ებრძოდა და ებრძვის: დილიდამ საღამამდე იმისი ფეხი არ ჩაიხრება, დეზინფექციას ჯერ ქუჩებს უშვრება, მერე სახლებს. ხოლერიანი თუ იქნებოდა ვინმე, პირველად ეს მივიდოდა და, ვაოდა იმისა, რომ ავადმყოფის პატრონებს ამშვიდებდა, დაწვრილებით მთელს სახლს სადეზინფექციო წამლებს ასხურებდა და თითონაც თითქმის მთელი დღე რჩებოდა იმ სახლში. ერთის სიტყვით, ძაან ყოჩაღად მოიქცა. მადლობის ღირსია აგრეთვე ბოქაულის თანაშემწე ხელაევი, რომელმაც დიდი მხნეობა გამოიჩინა. ხოლერასთან ბრძოლის საქმეში

*** ქუთაისიდგან სწერენ გაზეთს „Т. Л.“-ს: დღეს, 29 აგვისტოს, დილით ხმა გავარდა, რომ ქუთაისში ხოლერით გახდა ავად სამი ურია და ჩერნომორსკის პოლკის ერთი მემუსიკე, რომელნიც იმავე დღესვე გარდაცვალნენო. ამბობენ, და საბუთიანადაც, ხოლერა ხელ მეორედ იმიტომ გაჩნდა, რომ ხილის გაყიდვის ნება მისცესო.

*** „Нов. Обоз.“ სიტყვით, ქუთაისის მკურნალთ ნება მიუღიათ სამკურნალო საზოგადოების დაარსებისა.

დაბა ᲒᲐᲠᲘᲡᲘᲗᲔᲚᲘ

(მოწერილი ამბავი.)

ᲡᲝᲤ. ᲥᲕᲔᲛᲝ-ᲛᲐᲩᲮᲐᲜᲘ. (სიღნაღის მაზრა), 21 აგვისტო. თქვენის გაზეთის მკითხველები ამას წინად ქვემო-მაჩხაანთგან მოწერილ ამბიდგან შეიტყობდნენ, რომ ჩვენს სოფელში 18 აგვისტომდე მხოლოდ სამი შემთხვევა იყო ხოლერისაგან გარდაცვალებისა. ისინიც ჯერაც დარწმუნებით არავინ იცის, ხოლერისაგან გარდაიცვალნენ, თუ არა. მაგრამ ორსამს კვირას არ გაევლო მას შემდეგ, ამ შეუბრალებელმა სენმა იმსხვერპლა ათამდის სული. ვინც-კი დღეევნლამდის გარდაცვლილა ამ ავადმყოფობისაგან, ყველანი კალოდგან მოსულები იყვნენ (ჩვენს სოფელს კალო რამდენისამე ვერსის მოშორებითა აქვს და ყველასაგან შემჩნეულია, რომ სასმელი წყაროო არ უვარგათ). თუმცა მაზრის უფროსს ნაბრძანები ჰქონდა მამასახლისებისათვის, არავინ შემოეშვათ მოკლე ხნობით კალოებიდგან, რაკი გიგო კალოებზედ ხოლერამ იჩინა თავი, ჩვენმა მამასახლისმა ყურიც არ ათხოვა ამ ბრძანებას და ჩვეულებრივი გულგრილობა გამოიჩინა ეხლაც, რასაც სამწუხარო შედეგი მოჰყვა. რაკი გიგეს, ხოლერა გაჩნდა კალოზეო, ორ-სამს დღეში ყველანი სოფელში მოიკრიბენ. გაიარა ერთმა დღემ და გავარდა ხმა, რომ ამა-და-ამ უბანში ესადა-ეს გახდა ავად ხოლერისაგანაო. ქვემო-მაჩხაანში დაარსებული „ხოლერასთან მებრძოლი რაზმი“ ამ შემთხვევაში არავითარს ღონესა და მხნეობა მა-მეცადინეობას არა ჰხოვადა ხოლერიან ავადმყოფების მოსარჩენად, მაგრამ მკურნალ-ფერშლების დახმარებასაც ესაჭიროებდით და ეს დახმარება-კი არსაიდამ გამოჩნდა ორ-სამს დღეში. ამ დროს ჩვენმა რაზმმა გაგზავნა კაცი მკურნალის მოსაწვევად, მაგრამ მკურნალს დრო არა ჰქონოდა.

ბოლოს, როგორც იყო, გვიბრალა ღმერთმა და ჩამოიარა ჩვენსკენ მკურნალმა ფერშლითურთ, დასწვეს ხოლერისაგან გარდაცვალებულთა ქვეშაგებ-ტანთსაცმელი, მოახდინეს სახლებში დეზინფექცია და სოფ. ტიბაანისკენ გასწიეს, სადაც რამდენიმე ხოლერიანი ავადმყოფი იყო.

უნდა მოგახსენოთ, რომ მკურნალს არ მოსწონებოდა ჩვენის მამასახლისის ქცევა. მკურნალი რომ ავადმყოფის გასასინჯად მივიდოდა, მამასახლისი ერთის ვერსის სიშორიდგან უყურებდა; გარდა ამისა, რამდენიმე ხოლერიანი ავადმყოფი დამალა და დაუფარა. მკურნალმა ეს შეუტყო, ოქმი შეუდგინა და ეხლა უკვე დაპატიმრეს მამასახლისი. ჯერ არავინ იცის, რამდენის ხნით არის დაპატიმრებული, მხოლოდ იმას-კი ლაპარაკობენ, რომ მაზრის უფროსს ოქმი ბ-ნ გუბერნატორთან წარუდგენია.

ჩვენის რაზმის საქმე დღითი დღე კარგად მიდის. ჯერ-ჯერობით თითქმის ორმოც-და-ხუთამდე წევრი ეყოლება. „რაზმმა“ თანდათან ხალხის ნდობაც დაიმსახურა. თუ აქამდის ეშვის თვალითო უცქეროდნენ წამლებს, „სულ წერის საქმეაო, რაც კაცს შუბლზედ აწერია, ისე უნდა იყოსო“, ეხლა თითონვე იხვეწებიან, „წამალი დაგვალევინეთო“, უბრალოდ მუცელი რომ წამოსტკივდეთ.

ეხლა ჩვენს სოფელში, თუ სრულიად არ გაწელდა ხოლერა, ფრთები მაინც ძალიან შეეკვეცა და აი დღეს მესამე დღეა, ხოლერისაგან აღარავინ მომკვდარა. ხოლერიანი ავადმყოფებიც ძლიერ ცოტანი არიან.

კუბა

ᲐᲨᲔᲜᲔᲑᲐᲪᲐᲝ. დღეს ათასი არა წმიდა კაკუნა სოფელს აქცევს, ჭღუპავს, ანადგურებს, ერთი ამშენებელიც არ მოეპოვება—და „სკოლები დაიარსეთო“ უქადაგებენ!.. არა, ვისაც ქვეყნისთვის მართლა კეთილი გინდათ, ყველამ ის უქადაგეთ, რომ საკუთარი აღებ-მიცემის დეპო-კასები დაიარსონ და მერე დეპო-კასების მოგება თითონ დაუარსებს ხალხს სკოლებსაც, საგლეხო უნივერსიტეტსაც და მრავალ სხვა საკეთილო საქმესაც. ჯერ ძილო და მერე სიზმაროო, ამისი არ იყოს, ჯერ დაეხმარენით, რომ გატყავებულს ხალხს პირიდამ ლუკმას ვეღარ აცლიდნენ ორ-ფეხა ნადირები და მშიერი კუპი თავში ვეღარა სცემდეს—და მერე რაც გინდათ, ასწავლეთ და უქადაგეთ კეთილის ნაყოფის გამოსაღებად. თორემ რა გამოვა, ერთი მიბძანეთ: ადამიანი ჭირის ზღვაში ირჩობოდეს და თქვენ იმას ხომალდის ბანიდგან გულ-არხეინად გადმოქიმული ლექციებს უკითხავდეთ: სკოლები დაიარსეთო! ჯერ უშველეთო, ამოიყვათ მარჩობელა ჭირის ზღვიდგან თქვენ

ᲠᲐᲤᲨᲣᲢᲝ ᲭᲝᲜᲘ-ᲭᲝᲜᲘ ᲤᲐᲠᲗᲘᲠᲘ-ᲤᲣᲠᲗᲘᲠᲘ ᲡᲘᲚᲘᲢᲐᲙᲘᲡ ᲘᲐᲠᲐᲗᲘ ᲕᲔᲠ ᲒᲐᲒᲘᲒᲛᲝᲗᲚᲔᲑᲡ ᲓᲐ ᲑᲔᲓᲚᲘᲡ ᲒᲖᲐᲡ ᲕᲔᲠ ᲒᲘᲕᲘᲠᲩᲔᲕᲡ. ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲛᲘᲡᲘ ᲞᲐᲢᲠᲝᲜᲔᲑᲘ ᲓᲐᲡᲐᲬᲧᲝᲡ ᲨᲔᲜᲘᲡ ᲒᲐᲜᲐᲓᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐᲛᲐᲮᲡᲝᲑᲐᲨᲘ ᲓᲐᲜᲐᲮᲣᲚᲘ ᲠᲐᲖᲛᲘ“ ᲐᲛ ᲨᲔᲛᲗᲮᲕᲔᲕᲐᲨᲘ ᲐᲠᲐᲕᲘᲗᲐᲠᲘ ᲦᲝᲜᲔᲑᲐ ᲐᲠ ᲰᲮᲝᲕᲐᲓᲐ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲐᲜ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲡᲐᲠᲩᲔᲚᲐᲓ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲘ-ᲤᲔᲠᲨᲚᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲐᲡᲐᲪ ᲔᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲝᲑᲓᲘᲗ ᲓᲐ ᲔᲡ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲐ-კი არსაიდამ გამოჩნდა ორ-სამს დღეში. ამ დროს ჩვენმა რაზმმა გაგზავნა კაცი მკურნალის მოსაწვევად, მაგრამ მკურნალს დრო არა ჰქონოდა.

ᲑᲝᲚᲝᲚᲝᲗ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪᲘ ᲘᲧᲝᲗ, ᲒᲕᲘᲑᲠᲐᲚᲐ ᲦᲛᲔᲠᲗᲛᲐ ᲓᲐ ᲩᲐᲛᲘᲐᲠᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡᲙᲔᲜ ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲛᲐ ᲤᲔᲠᲨᲚᲘᲗᲣᲠᲗ, ᲓᲐᲡᲬᲧᲝᲡ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲒᲐᲠᲓᲐᲪᲕᲚᲔᲑᲣᲚᲗᲐ ᲥᲕᲔᲨᲐᲒᲔᲑ-ᲢᲐᲜᲗᲡᲐᲪᲛᲔᲚᲘ, ᲛᲝᲐᲮᲓᲘᲜᲔᲡ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ ᲓᲔᲖᲘᲜᲤᲔᲥᲪᲘᲐ ᲓᲐ ᲡᲝᲤ. ᲢᲘᲑᲐᲐᲜᲘᲡᲙᲔᲜ ᲒᲐᲡᲬᲘᲔᲡ, ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲐᲜᲘ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲘ ᲘᲧᲝ.

ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲝᲒᲐᲮᲡᲔᲜᲝᲗ, ᲠᲝᲛ ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲡ ᲐᲠ ᲛᲝᲡᲬᲝᲜᲔᲑᲝᲓᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲛᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲘᲡ ᲥᲪᲔᲕᲐ. ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲘ ᲠᲝᲛ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲘᲡ ᲒᲐᲡᲐᲡᲘᲜᲯᲐᲓ ᲛᲘᲕᲘᲓᲝᲓᲐ, ᲛᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘᲡ ᲕᲔᲠᲡᲘᲡ ᲡᲘᲨᲝᲠᲘᲓᲒᲐᲜ ᲣᲧᲣᲠᲔᲑᲓᲐ; ᲒᲐᲠᲓᲐ ᲐᲛᲘᲡᲐ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲐᲜᲘ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲘ ᲓᲐᲛᲐᲚᲐ ᲓᲐ ᲓᲐᲣᲤᲐᲠᲐ. ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲛᲐ ᲔᲡ ᲨᲔᲣᲢᲧᲝᲗ, ᲝᲤᲘᲡ ᲨᲔᲣᲓᲒᲘᲜᲐ ᲓᲐ ᲔᲮᲚᲐ ᲣᲙᲕᲔ ᲓᲐᲐᲞᲐᲢᲘᲛᲠᲔᲡ ᲛᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲘᲡ. ᲯᲔᲠ ᲐᲠᲐᲕᲘᲜ ᲘᲪᲘᲡ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲡ ᲮᲜᲘᲗ ᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲞᲐᲢᲘᲛᲠᲔᲑᲣᲚᲘ, ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ ᲘᲛᲘᲡ-კი ᲚᲐ�პᲐᲠᲐᲙᲝᲑᲔᲡ, ᲠᲐᲛ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡ ᲣᲤᲠᲝᲡᲚᲘ ᲝᲥᲛᲘ Ბ-Ნ �გᲣᲑᲔᲠᲜᲐᲢᲝᲠᲗᲐᲜ ᲬᲐᲠᲣᲓᲒᲔᲜᲘᲐᲗ.

ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲠᲐᲖᲛᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ ᲓᲦᲘᲗᲘ ᲓᲦᲔ ᲙᲐᲠᲒᲐᲓ ᲛᲘᲓᲘᲡ. ᲯᲔᲠ-ᲯᲔᲠᲝᲑᲘᲗ ᲗᲘᲗᲝᲛᲥᲛᲘᲡ ᲝᲠᲛᲝᲪ-ᲓᲐ-ᲮᲣᲗᲐᲛᲓᲔ ᲬᲔᲕᲠᲘ ᲔᲣᲚᲔᲑᲐ. „ᲠᲐᲖᲛᲛᲐ“ ᲗᲐᲜᲓᲐᲗᲐᲜ ᲮᲐᲚᲮᲘᲡ ᲜᲓᲝᲑᲐᲪ ᲓᲐᲘᲛᲘᲡᲐᲮᲣᲠᲐ. ᲗᲣ ᲐᲥᲐᲛᲓᲘᲡ ᲔᲗᲘᲡᲐ-ᲓᲐ-ᲐᲛ ᲣᲑᲐᲜᲨᲘ ᲔᲗᲘᲡᲐ-ᲓᲐ-ᲔᲗ ᲒᲐᲮᲓᲐ ᲐᲕᲐᲓ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜᲝᲐ. ᲥᲕᲔᲛᲝ-ᲛᲐᲩᲮᲐᲐᲜᲨᲘ ᲓᲐᲐᲠᲡᲔᲑᲣᲚᲘ „ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲗᲐᲜ ᲛᲔᲑᲠᲫᲝᲚᲘ ᲠᲐᲖᲛᲘ“ ᲐᲛ ᲨᲔᲛᲗᲮᲕᲔᲕᲐᲨᲘ ᲐᲠᲐᲕᲘᲗᲐᲠᲘ ᲦᲝᲜᲔᲑᲐ ᲐᲠ ᲰᲮᲝᲕᲐᲓᲐ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲔᲑᲘᲡ ᲛᲝᲡᲐᲠᲩᲔᲚᲐᲓ, ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚ-ᲤᲔᲠᲨᲚᲔᲑᲘᲡ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲐᲡᲐᲪ ᲔᲡᲐᲭᲘᲠᲝᲝᲑᲓᲘᲗ ᲓᲐ ᲔᲡ ᲓᲐᲮᲛᲐᲠᲔᲑᲐ-კი არსაიდამ გამოჩნდა ორ-სამს დღეში. ამ დროს ჩვენმა რაზმმა გაგზავნა კაცი მკურნალის მოსაწვევად, მაგრამ მკურნალს დრო არა ჰქონოდა.

ᲑᲝᲚᲝᲚᲝᲗ, ᲠᲝᲒᲝᲠᲪᲘ ᲘᲧᲝᲗ, ᲒᲕᲘᲑᲠᲐᲚᲐ ᲦᲛᲔᲠᲗᲛᲐ ᲓᲐ ᲩᲐᲛᲘᲐᲠᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡᲙᲔᲜ ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲛᲐ ᲤᲔᲠᲨᲚᲘᲗᲣᲠᲗ, ᲓᲐᲡᲬᲧᲝᲡ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜ ᲒᲐᲠᲓᲐᲪᲕᲚᲔᲑᲣᲚᲗᲐ ᲥᲕᲔᲨᲐᲒᲔᲑ-ᲢᲐᲜᲗᲡᲐᲪᲛᲔᲚᲘ, ᲛᲝᲐᲮᲓᲘᲜᲔᲡ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲨᲘ ᲓᲔᲖᲘᲜᲤᲔᲥᲪᲘᲐ ᲓᲐ ᲡᲝᲤ. ᲢᲘᲑᲐᲐᲜᲘᲡᲙᲔᲜ ᲒᲐᲡᲬᲘᲔᲡ, ᲡᲐᲓᲐᲪ ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲐᲜᲘ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲘ ᲘᲧᲝ.

ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲝᲒᲐᲮᲡᲔᲜᲝᲗ, ᲠᲝᲛ ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲡ ᲐᲠ ᲛᲝᲡᲬᲝᲜᲔᲑᲝᲓᲐ ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲛᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲘᲡ ᲥᲪᲔᲕᲐ. ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲘ ᲠᲝᲛ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲘᲡ ᲒᲐᲡᲐᲡᲘᲜᲯᲐᲓ ᲛᲘᲕᲘᲓᲝᲓᲐ, ᲛᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲘ ᲔᲠᲗᲘᲡ ᲕᲔᲠᲡᲘᲡ ᲡᲘᲨᲝᲠᲘᲓᲒᲐᲜ ᲣᲧᲣᲠᲔᲑᲓᲐ; ᲒᲐᲠᲓᲐ ᲐᲛᲘᲡᲐ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲐᲜᲘ ᲐᲕᲐᲓᲛᲧᲝᲤᲘ ᲓᲐᲛᲐᲚᲐ ᲓᲐ ᲓᲐᲣᲤᲐᲠᲐ. ᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲛᲐ ᲔᲡ ᲨᲔᲣᲢᲧᲝᲗ, ᲝᲤᲘᲡ ᲨᲔᲣᲓᲒᲘᲜᲐ ᲓᲐ ᲔᲮᲚᲐ ᲣᲙᲕᲔ ᲓᲐᲐᲞᲐᲢᲘᲛᲠᲔᲡ ᲛᲐᲛᲐᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲘᲡ. ᲯᲔᲠ ᲐᲠᲐᲕᲘᲜ ᲘᲪᲘᲡ, ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲡ ᲮᲜᲘᲗ ᲐᲠᲘᲡ ᲓᲐᲞᲐᲢᲘᲛᲠᲔᲑᲣᲚᲘ, ᲛᲮᲝᲚᲝᲓ ᲘᲛᲘᲡ-კი ᲚᲐ�პᲐᲠᲐᲙᲝᲑᲔᲡ, ᲠᲐᲛ ᲛᲐᲖᲠᲘᲡ ᲣᲤᲠᲝᲡᲚᲘ ᲝᲥᲛᲘ Ბ-Ნ ᲗᲣᲗᲐᲠᲘᲜᲝᲕᲘᲗᲐᲜ ᲬᲐᲠᲣᲓᲒᲔᲜᲘᲐᲗ.

ᲩᲕᲔᲜᲘᲡ ᲠᲐᲖᲛᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔ ᲓᲦᲘᲗᲘ ᲓᲦᲔ ᲙᲐᲠᲒᲐᲓ ᲛᲘᲓᲘᲡ. ᲯᲔᲠ-ᲯᲔᲠᲝᲑᲘᲗ ᲗᲘᲗᲝᲛᲥᲛᲘᲡ ᲝᲠᲛᲝᲪ-ᲓᲐ-ᲮᲣᲗᲐᲛᲓᲔ ᲬᲔᲕᲠᲘ ᲔᲣᲚᲔᲑᲐ. „ᲠᲐᲖᲛᲛᲐ“ ᲗᲐᲜᲓᲐᲗᲐᲜ ᲮᲐᲚᲮᲘᲡ ᲜᲓᲝᲑᲐᲪ ᲓᲐᲘᲛᲘᲡᲐᲮᲣᲠᲐ. ᲗᲣ ᲐᲥᲐᲛᲓᲘᲡ ᲔᲗᲘᲡᲐ-ᲓᲐ-ᲐᲛ ᲣᲑᲐᲜᲨᲘ ᲔᲗᲘᲡᲐ-ᲓᲐ-ᲔᲗ ᲒᲐᲮᲓᲐ ᲐᲕᲐᲓ ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲐᲒᲐᲜᲝᲐ. ᲥᲕᲔᲛᲝ-ᲛᲐᲩᲮᲐᲐᲜᲨᲘ ᲓᲐᲐᲠᲡᲔᲑᲣᲚᲘ „ᲮᲝᲚᲔᲠᲘᲡᲗᲐᲜ ᲛᲔᲑᲠᲫᲝᲚᲘ ᲠᲐᲖᲛᲘ“ ᲐᲛ ᲨᲔᲛᲗᲮᲕᲔᲕᲐᲨᲘ ᲐᲠᲐᲕᲘᲗᲐᲠᲘ ᲦᲝᲜᲔᲑᲐ ᲐᲠ ᲰᲮᲝᲕᲐᲓᲐ

მეცნიერებისთვის ᲧᲐᲛᲔᲑᲣᲚᲘ.

გეოგრაფია

დიდი სამსახური გაუწია გეოგრაფიასა დავით ლივინგსტონმა. ამან გააცნო კაცობრიობას მთელი აფრიკის შუა-გული, რომელიც მანამდის სრულიად გაუგებარ-უცნობი იყო.

ლივინგსტონი ერთი საწყალი ვაჭარის შვილი იყო, თავთავაც ახალგაზრდობისას სხვა მუშებთან ერთად მუშაობდა ქარხანაში. ბევრჯელ სრულიად უკანასკნელ სამუშაოსაც-კი აკეთებდა თურმე. მაგრამ ამავე გაკირვების დროს შეისწავლა ექიმობა და მოაგრობისგან ექიმობის მოწმობაც მიიღო. ლივინგსტონმა ვერ დაუდო გული ექიმობას, იმას უნდოდა უფრო დაბალი ხალხი გაეფათლებინა, და უფრო დიდი სარგებლობა მოეტანა კაცობრიობისათვის. ამიტომ წავიდა ქრისტეს სჯულის საქადაგებლად შუა-გულს აფრიკაში, ველურ ხალხ, ბეჩუანებთან. იმას აზრი ჰქონდა რომ ეს უცნობი მხარე გამოეკვლია და აეწერა. აფრიკაში ყოფნის დროს ლივინგსტონმა შენიშნა, რომ ერთს სოფელს ერთი საშინელი ლომი აღარ უსვენებს, ხშირ-ხშირად დაეცემა და აწიოკებს ხალხს, ამიტომ გადასწყვიტა მოეკლა. როდესაც ის ლომს დაეკა, ლომი შემოუბრუნდა, ერთს ტოტს დაჭნევაზე მთელი მხარე ჩამოაგლოჯა და მას შემდეგ 11 ადგილას დასჭრა. მაგრამ ლივინგსტონი მორჩა ჩქარა და ახლა სხვა-და-სხვა ადგილებში წავიდა გამოსაკვლევად. ერთი ხელმა დაიკარგა იგი კიდეც და აწ ცოცხალმა შესანიშნავმა მოგზაურმა სტენლიმ ძლივს იპოვნა.

28 წ. იღვაწა ლივინგსტონმა აფრიკაში. რამდენი ტანჯვა-ვაება გამოიარა პატიოსანმა მუშამა! უკანასკნელად ხანში შესულმა ლივინგსტონმა ვეღარ აიტანა აფრიკის ცხელება და თანაც გადაჰყვა ჯერ ისევ 57 წლისა სადღაც, უდაბურ ადგილას...

აფრიკამ არ იკმარა რენე კალიე და ლივინგსტონი მსხვერპლად, სხვა ბევრმა ნასწავლმა კაცმა დასდო კიდევ თავი იმის გამოსაკვლევ-გამოსაძიებლად. ყველაზედ შესანიშნავნი არიან: მუნგო პარკი, მოკლულ იქმნა მდ. ნიგერის მახლობლად; ნახტიგალი, მოკვდა აფრიკის ცოტა-ცხელებით; დიურანტონი, ამანაც ვერ აიტანა სენეგალის ჰავა და ჩქარა მოკვდა; ედუარდ-ფოგელი, გერმანელი მსწავლული, მოკლულ იქმნა უადის სულთანის მიერ.

ავსტრალიის აღმოჩენაც არ დაუჯდა კაცობრიობას იაფად. იმის აღმოჩენაზედ დასდო თავი შესანიშნავმა ზღვაში მოსიარულემ ჯემს კუკმა. „ჯემს კუკისთანა ზღვაში მოსიარულე არცა ყოფილა და არც იქნებაო“, ამბობენ ამ საქმის მცოდნენი. ჯემს კუკი იყო შვილი სოფლის მუშა კაცისა. წერა-კითხვა ისწავლა იმავე სოფლის მეწვრიმალისაგან. მაგრამ ამის მიუხედავად სამჯერ შემოუარა დედამიწას გარშემო, აღმოაჩინა ახალი ზელანდია, ახალი ვალისი, ახალი კალედონია და სანდვიჩეის კუნძულნი, სადაც მოულეს ბოლო ველურებმა.

ხშირად დაეცემოდნენ ხოლმე კუკს და იმის თანამგზავრ ინგლისელებს გარეული ხალხი, მაგრამ ერთხელ უცბად დაეცნენ იგინი, გამბედავი კუკი ვაჟკაცურად დაუხვდა წინ, ამ დროს ერთმა მტერმა ჩასცა დანა ბეჭებში კუკს, სხვებმა სტაცეს ხელი და წაათრიეს და ისე დაჩლიჩეს ამ გმირის სხეული, რომ კაცად ველარავინ იცნობდა იმას. კუკის შემდეგ ავსტრალიის მოღვაწედ უნდა ჩაითვალოს ტომას ბორკი. ბორკმა გადაიარა ზედ შუაზედ ავსტრალია და თავიც ზედ დაადო...

ზ. ფრონელი

რუსეთი

პეტერბურგში 25—26 აგვისტოს ავად გახდა 119, გარდ. 39, მორჩა 70; კრონშტადში 24 აგვისტოს ავად გახდა 5, მორჩა 3; მთელს გუბერნიაში 25 აგვისტოს ავად გახდა 19, გარდ. 5, მორჩა 5.

მოსკოვში 24 აგვისტოს ავად გახდა 37, გარდ. 16, მორჩა 5; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 8, გარდ. 2, მორჩა 1.

ასტრახანში 24 აგვისტოს ავად გახდა 3, მორჩა 1; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 14, გარდ 7, მორჩა 10.

ვლადიმერის გუბერნიაში 24 აგვისტოს ავად გახდა 2, გარდ. 3, მორჩა 2.

ვორონეჟში 24 აგვისტოს ავად გახდა 5, გარდ. 2, მორჩა 5; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 220, გარდ. 155.

ვიატკაში 24 აგვისტოს გარდ. 2, მორჩა 6.

ეკატერინოსლავში 23 აგვისტოს ავად გახდა 10, გარდ. 2; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 56, გარდ. 22, მორჩა 25.

ყაზანში 24 აგვისტოს ავად გახდა 6, გარდ. 5, მორჩა 2; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 166, გარდ. 82.

კიევში 24 აგვისტოს ავად გახდა 36, გარდ. 8, მორჩა 16; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 12, გარდ. 3.

კოსტრომში 23 აგვისტოს გარდ. 1; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 6, გარდ. 1, მორჩა 6.

კურსკში 24 აგვისტოს ავად გახდა 11, გარდ. 5; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 17, გარდ. 5, მორჩა 5.

ლიუბლინში 24 აგვისტოს ავად გახდა 33, გარდ. 23; გუბერნიაში ავად გახდა 19, გარდ. 2.

ნიჟნი-ნოვგოროდში 25 აგვისტოს ავად გახდა 15, გარდ. 13, მორჩა 11; მთელს გუბერნიაში ავად გახდა 50, გარდ. 14, მორჩა 34.

ონერბურგში 24 აგვისტოს ავად გახდა 6, გარდ. 4, მორჩა 12; გუბერნიაში 23 და 24 აგვისტოს ავად გახდა 143, გარდ. 59, მორჩა 43.

ქ. პენზაში 24 აგვისტოს ავად გახდა 22, გრად. 9, მორჩა 20; გუბერნიაში ავად გახდა 158, გარდ. 85, მორჩა 35.

პერმში 24 აგვისტოს ავად გახდა 4, გარდ. 2; გუბერნიაში ავად გახდა 84, გარდ. 36.

სამარაში 24 აგვისტოს ავად გახდა 4, გარდ. 4, მორჩა 21; გუბერნიაში ავად გახდა 393, გარდ. 133, მორჩა 216.

სარატოვში 24 აგვისტოს ავად გახდა 4, გარდ. 2, მორჩა 2; გუბერნიაში ავად გახდა 841, გარდ. 360.

სიმბირსკში 24 აგვისტოს ავად გახდა 4, გარდ. 2; გუბერნიაში ავად გახდა 274, გარდ. 167.

ტამბოვის გუბერნიაში 24 და 25 აგვისტოს ავად გახდა 1080, გარდ. 520.

ხარკოვში 25 აგვისტოს გარდ. 1; გუბერნიაში ავად გახდა 63, გარდ. 34.

იაროსლავში 24 აგვისტოს ავად გახდა 24, გარდ. 9, მორჩა 12.

ნოვოჩერკასკში 22 და 23 აგვისტოს ავად გახდა 8, გარდ. 2; როსტოვსა და ნახიჩევანში (დონისა) ავად გახდა 5, გარდ. 1. ტაგანროგში ავად გახდა 2, მორჩა 3; ოლქებში ავად გახდა 540, გარდ. 271, მორჩა 371.

ტომსკში 24 აგვისტოს ავად გახდა 6, გარდ. 5; გუბერნიაში ავად გახდა 245, გარდ. 65.

ომსკში 24 აგვისტოს ავად გახდა 17, გარდ. 10; აკმოლინის ოლქში ავად გახდა 17, გარდ. 10; სემიპალატინსკის ოლქში კვლავ ავად გახდა 18, გარდ. 11.

თურქესტანში 21 და 22 აგვისტოს გარდ. 114.

წერილი ამბავი

მეცხრამეტე საუკუნის საათი

ᲗᲐᲠᲘᲦᲘᲡ გაზეთები იუწყებიან, რომ სოფრანგეთის ინჟენერი ბ-ნი ტერენ დეკოდენეი, რომელიც კარგა დიდი სანია ნიუ-იორკში სცხოვრობს და დიდსნს იყო ედისონის თანამშრომელად, ნიუ-იორკის გამოფენისაგან ერთს უცნაურს, ანა ჩვეულებრივსა და საკვირველს საათს გაკეთებსო. ამ საათის ჩარხები უფრო განკარგულნელა და ღიროსებით აღემატება ყველა საათს, რომელიც-კი ცნობილი ყოფილა როდისმე ისტორიაში თავისის საკვირველებით. თორმეტის საათის განმავლობაში ეს მანქანა ოთხს ოქროსა ჭმრთავს დადებულ კომპოზიტორთს. სწორმოსადგენად ამორჩეულა ოთხი ოქრა: „დოიენრონი“, „ფაუსტი“, რომელსაც პატეტი და რეშეკ წარმოადგენენ („პატეტი თამაშობს მარგარეტას როლს, რეშეკ—ფაუსტისას); „ვალენტინ ტელდი“, ფორის-მიერ ნათამაშევი, და „ჭეგენოტები“, რომელსაც არდგენენ როსა კარონი, გალიონი“—ეს უეჭველია და ამას მეტი განმარტება აღარ ეჭირვება ისე, როგორც არ ეჭირვება განმარტება იმისა, რომ დღეს მოჭარბებულის ძილისაგან ვიღუპებით ყველანი. გვეყო, ქართველებო, ამდენი მომაკვდინებელი ძილი, აღვსდგნეთ—და ღმერთიც ჩვენთან იქმნება! აგერ, სამკალი ოთხსაე კუთხე დუღს და გადმოდის და მომკლებს ეძახის: გამოიღვიძეთ, კაცნო და ქალნო, მოდით, მოდით და მოგვმკეთ, ქვეყნის თვალნო! აბა, მაშ გამოვიღვიძოთ, მივკეთ ერთმანეთს მუშურად მხარი და ძმურის ერთობის ძალით ჯოჯოხეთიც სამოთხედ გადვიქციოთ ისე, როგორც ერთობის ყოვლად-შემძლე ძალა უვალო კლდე-ღრეებს ცხოვრების სამამო რაკრაკა გზებად აქცევს ხოლმე ქვეყნის საკეთილდღეოდ. ღმერთმა გვისმინოს, რომ მართლა გამოგვღვიძებოდეს და ჩვენს უთავბოლობას თავიც გამოჰპმოდეს და ბოლოკაცარა, რაღა დროს ძილია, დღეს მეცხრამეტე საუკუნეა, ქრისტიანებო! ან რაღა დროს პიროვნული შენ-ჩემობაა, დღეს მადლიანის ერთობის

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

ჩვენივე დამღუპავი თავ-შეუდგენლობა, ყურ-ჩამოყრილი გულგრილობა და საფლავის კარამდე მიმყვანი „ხვალე-ხვალეს“ ძახილი? რაც კაცი თავის თავს უზამს, ქვეყანაც ვერ უზამსო, მართლა უთქვამს ამის მთქმელს. ღვთის ბერახას რომ იტყვიან ხოლმე, რომელიც სულ იმას ოცნებობს: აკა, ვინ რას მაჩუქებს მზა-მზასაო, — სწორედ ჩვენ-ავართ, „ჩვენ მხოლოდ ოცნებობთ ბედნიერებას და იმას-კი არა ვზრდიკართ, რასაც ბედნიერება მოსდევს. სიცოცხლე შრომაა, მოღვაწეობა, ბრძოლა და არა უქმი ოცნებანი“, მშვენიერად ამბობს კ. კოველინი, ავტორი „Задача Этики“-სა, მაგრამ ეგი რომ ჩვენ დღესაც არ გვეყურება ეს უბრალო ჭეშმარიტება და ვერ გავფიზიზლებს ცხოვრებაში ნაწრთობი სიბრძნე ბრძენისა: „იგი მიენდოს სოფელსა, ვინცა თავისა მტერია“.

ამ ოციოდე წლის წინად ლონდონში ყველი უწყვიტის მოხელეებმა შეადგინეს თავიანთ შორის ამხანაგობა და დაიარსეს აღებ-მიცემის საკუთარი დეპოები, რომელთა საქმეები დასაწყისიდგან დღეკანდლამდე ღდულ და გადმოდის ყოველის სიკეთით (იხ. „Всем. Иллюс.“—90 წ. სტ. კონისა: „Потребительныя товарищества чиновниковъ въ Англіи“). იმათი პირველი ცირკულიარი გულნატკენად იხსენიებდა წურბელა ვაჭრებს და მათ საწინააღმდეგოდ შემოდგეს ურჩევდა მოძმეთა უმრავლესობას: „დროა ეხლა-კი ერთობის ძალით ბოლო მოვუღოთ ამათთანა ადამიანის დამღუპველ მწერებსაო“. მართლაც-და დღეს მთელს ინგლისში ბოლო ეღებათ ნელ-ნელა ქვეყნის ჭამიდ კერძო ვაჭარ-ჩარჩებს და დღითი-დღე შორით-შორამდე იდგამს ფესვებს საზოგადო სააღებ-მიცემო დაწესებულებანი, რომელთა მოგება მარტო თანხის მოწილეებს რჩებათ, მაგრამ ისიც დიდი შეღავათია გარეშე ანუ არა წევრებისათვის, რომ იმ წეს-რიგიანი აღებ-მიცემის წყალობით მანათში 20 და 25% უკან რჩებათ. დღეს ამ მხრით პირველი მეფეა ინგლისი მთელი დედამიწის ზურგზედ, და არა თუ ამ მხრით, რა ღვთისა და კაცის სამბედო საქმეს ჰბძანებთ, რომ იქ არ მოიპოვებოდეს, მოიგონეთ, მაგალითად, გამოჩენილის სოციალისტა-ფილანტროპის ბუტსის გიგანტური „ჯამაათი მფარველობისა“ მათის მრავალ გვარის საკეთილო დაწესებულებებით (იხ. „Сѣв. Вѣс.“ № 1—91 წ. სტ. პროფ. იანჟულისა: „Въ трущобахъ Англіи“). ყველა ესე იმას გვეუბნება ჩვენცა და მთავრობასაც, რომ დროა ერთობის ძალით თქვენც მოიყრეგინოთ თავიდამ ქვეყნის ამომგდები კერძო ვაჭარ-ჩარჩების და იმედიანის ქიცილ-ხივილით შეუდგეთ ხსენებული სისტემის დეპო-კასსების განხორციელებას საყოველთაო კეთილდღეობისათვისაო.

არა, უერთმანეთოდ ჩვენი წარმატება ყოვლად შეუძლებელია. ერი მაშინ იქნება ძლიერი გონებითაც და ქონებითაც, როდესაც მისი მაცხოვრებელი ძალ-ღონე ყველგან რაზმებად შეერთდება მუსიკის ხმასავით და ყოველ გვარ საერთო საქმეში ყველა რაზმს თავისი საკუთარი დირიჟორი-მწყემსი ეყოლება, წინააღმდეგ შემთხვევაში-კი „სამწყოს უმწყემსოდ მავალსა შესჯამს ტარა და ხმა ქვეყნად გრგვინავს და ყველას ყურში ჩასძახის: შენ ქვეყნისთვის იყავ და ქვეყანა შენთვის იქმნებაო. მოიგონეთ, რომ დღეს არა, ხვალ მიწად უნდა ვიქცეთ და დროს ნულარ ვკარგავთ: ავინთოთ გული სამგმირო ცეცხლით, გამოვიდეთ ყველანი საქვეყნო ასპარეზზედ და შევსძახოთ მმობელს ქვეყანას პოეტის მარგალიტები: „რა წამსაც მომთხოვ საქმეს საგმიროს, თუნდ მტრის ლახვარმაც მომკლას, გამგმიროს, შენთვის სიკვდილსაც მივიჩნევ არადა... შენ გეტრფი მარად, შენ გეტრფი მარად!“ — და ვიმოქმედოთ ორს ზღვას შუა ტურფად ჩახატულს სამოთხის მთა-ბარში ისე დაუცხრომლად, ისე ძმურად და გონივრულად მოძმე-ერის გონება-ქონების ასაყვავებლად, რომ ერთ დროს მთელი დუნია ჩვენს პაწია საქართველოს შეჰნატროდეს და უკვდავი საქართველო თავის უკვდავ ამყვავებლებს აქებდეს და ადიდებდეს!.. მაშ აბა ამ ხასიათლო და სასიქადულო ღვაწლს ერთად და ძმნედ შევუდგეთ უშიშრად და უეჭვოდ, მეგობრებო.

დ. მაჩხანელი

წერილი რედაქციის მიმართ

უკვე გაქმებულ ხიდისთვის გამსესხებელ-შემნახველ ამხანაგობის წელი 1890 წ. 14 მაისს თავიანთს ყანასაქ�გრუბზედ დასდგენეს განსაჯნა, რომელის ძალითაც ალნიშნულის ამხანაგობის სათადარიგო თანხა 120 მანეთი და 62 კაპ. შემოსწორეს ჩემდამო რწმუნებულს ხიდისთვის სამრეველო სკოლას. გარდა ამისა, წეერებმა მორეჩიმა სიო გიორგის ძე ბერიძემ და ოქროპირ ცინტერაძემ შემოსწორეს საწერო ფულიც: პირველმა 50 მანეთი, მეორემ 10 მან. სულ შესდგა 180 მან. 62 კაპ. ეს ფული განსაჯნის ძალით რომელსმე სასელმწიფო ბანკში უნდა გაიგზავნოს და მისი სარგებელი ხესენებულს სკოლას უნდა ეძლეოდეს მოსწავლეთათვის სასწავლო ნიეთების სასყიდლად. ამ ფულიდგან 150 მან. უკვე გადაეცა ოზურგეთის სასოფლო სასწავლებლის ზედამხედველს ბ-ნს ტატიშვილს ჯერჯანის განკარგულებისათვის, ხოლო დანარჩენი 30 მან. 62 კაპ. დღემდის აუღებელია. იმედია, ადგილობრივი პოლიცია, რომელსაც ამ ფულის გადახდევინების საქმე აქვს მინდობილი, დასჩქარეს საქმის სისრულეში მოყვანას და დროისნად გადასცემს ბ-ნს ტატიშვილს წარსადგენელად დანიშნულადსაბერ. ხოლო ხიდისთვის წმიდის გიორგის ეკლესიის მრეველსა და ზემოდ ალნიშნულის სკოლის მოწიფეებს სახსენათ უგულთადგენს მადლობას გამოუცხადებ ზემო ხესენებულ შემოწორეულთ და კერძოდ პირეჩის სიო გიორგის ძე ბერიძეს, რომელის მაგალითითო, მოთავეობითა და რჩეკითაც მოსრულდა ეს საქმე.

ხიდისთვის სამრეველო სკოლის მასწავლებელი.

დ. ს. კალანდაძე

ДЕПЕША

1 სექტემბერი

პოტსდამი. დღეს იმპერატორიცა ფეხ-მძიმობისაგან განთავისუფლდა და ქალიშვილი მიეცა.

პარიჟი. მინისტრთა საბჭომ გადასწყვიტა, რომ 22 სექტემბერს პანტეონში დიდი დღესასწაული იქნება, რადგან ამ დღეს სრულდება სწორედ ასი წელიწადი მას შემდეგ, რაც რესპუბლიკა გამოაცხადეს. დღესასწაულს დაესწრება პრეზიდენტი კარნო და ყველა სახელმწიფო დაწესებულების წარმომადგენელნი.

2 სექტემბერი

პეტერბურგი. დანიშნულ იქმნენ: კავკავის ყოველად უსამღვდელოესი იოანნიკე რიაზანის ეპარქიის ქორეპისკოპოსის კათედრაზედ, ხოლო თეოდოსიის კათედრის ქორეპისკოპოსი—კავკავის ეპისკოპოსად.

პეტერბურგში 31 აგვისტოს ავად გახდა 64, გარდ. 27, მორჩა 78.

1-დან 31 აგვისტომდე განსაკუთრებულმა კომიტეტმა მიიღო 19,312 მან., ამ რიცხვში 4,106 მან. ბელგრადის კომიტეტისაგან და 3,870 მან. პარიჟის „Libre Parole“-საგან. წინანდელიანად სულ შესდგა 1.896,773 მან.

შინაგან საქმეთა მინისტრი დროებით წავიდა პეტერბურგიდგან და საქმეთა გამგეობა თავისს ამხანაგს პლევეს ჩაბარა.

სამკურნალო დეპარტამენტი აცხადებს, რომ რაკი სენმა საკმაოდ იკლო და განელდა, ექიმები ხოლერიანს ადგილებში აღარ გაიგზავნებიანო.

პარიჟი. საბერძნეთის მეფე გუშინ წავიდა ვენას.

გუშინ აღლუმის დროს, რომელიც საფრანგეთის აღმოსავლეთსა და დასავლეთს იყო, მკვიდრმა რუსეთის სამხედრო მისსიას მანიფესტაციები გაუმართეთ.

ვენუა. მეფე და დედოფალი პრინცებითა და მინისტრებითურთ დაესწრნენ საადმირო გემზედ გამართულს ბალს; მთელი გემი „Formidable“ საუცხოო ბაღად იყო გაფაქცეული. განცხოველებული ცეკვა გაიმართა. საუცხოო „pounch“-ი მომართეს.

პეტერბურგის ბირჟა, 1 სექტემბ.

	მოგდვლის.	გამეფ-ვდლის.	მეტეფ-ვდლის.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ბუნ-მანაფიანი ოქრო .	7,84	7,88	— ,,
ტამოენის კუპონები .	156½	157½	— ,,
მანფიანი ვერცხლის ფული	1,08	1,10	— ,,
5% პირველის შინაგანის სესხის მოგება ბილეთი	236	— ,,	— ,,
—მეორისა	217	— ,,	— ,,
სახელმწიფო თავად-აზნაურობის ბანკის მომგებ. ფურცელი . .	191½	— ,,	— ,,
გირავნობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა:			
6%.	— ,,	— ,,	— ,,
5%.	— ,,	— ,,	— ,,
ქუთაისის ბანკისა 6%.	— ,,	— ,,	— ,,
5%.	— ,,	— ,,	— ,,
5% ობლიგაც. ტფილისის ქალაქის საკრედიტო საზოგადოებისა	— ,,	— ,,	— ,,

განცხადებანი

15 სექტემბრიდამ ამა წლისა იქმნებიან წინამძღვრიანთ-კარის სასოფლო სამეურნეო სკოლაში მიიღებიან ჯან-მრთელი ყმაწვილები, არა ნაკლებ ათის წლისა, ყველა წოდებისა, ეროვნებისა და სარწმუნოებისა.

ვისაც სურვილი აქვს სკოლაში ყმაწვილი მიიბაროს, იმან უნდა პირად, ანუ წერილით განუცხადოს თავისი სურვილი სკოლის მზრუნველს ილია ივანეს ძეს წინამძღვრიშვილს (მომრიგებელი მოსამართლეა ქალაქ თბილისში), წარმოადგინოს ყმაწვილის წლოვანების მოწმობა, სინოდის კანტორიდგან მიღებული, ან მღვდლისაგან მიცემული აღმოწერილობა წლოვანების წიგნიდგან, და იმ სკოლის მოწმობა, სადაც ბავშვს უწინ უსწავლია. გამოცდა ყმაწვილებისა მოსამზადებელ კლასის პირველ განყოფილებაში არ იქნება, მხოლოდ ვინც მოსამზადებელ კლასის დანარჩენს განყოფილებაში წესელას მოიფიდმებს, იმას უნდა ჰქონდეს შესაფერი მომზადება და სწავლა.

სასწავლო სკოლის კურსს შეადგენს: 1) საღმთო წერილი, 2) ქართული და რუსული ენები, 3) არითმეტიკა და პრაქტიკული გეომეტრია, 4) სამშობლოს შესწავლა, მოკლე გეოგრაფია რუსეთისა და ევროპის სახელმწიფოებისა და საზოგადო მიმოხილვა ქვეყნებისა, 5) ბუნების მეცნიერება, 6) სამეურნო საგნები: მიწის შეშუშავება, მებაღობა, მებოსტნობა, ვაზის მოვლა-მოშენება, ღვინის დაყენება, საქონლისა და აბრეშუმის ჭიის მოვლა-მოშენება, მეფუტკრობა და სასოფლო-მეურნეობის ანგარიშის ცოდნა, 7) ხატვა, 8) საეკკლესიო და საერო გალობა, 9) სწავლა ხელოსნობისა: დურგლობისა, მუჭდლობისა და წიგნების კაზმისა.

სკოლაში ყმაწვილები უსასყიდლოდ მიიღებენ სწავლას და ყველა სასწავლო ნივთებს, მხოლოდ დედ-მამამ, ანუ იმათმა მოადგილემ უნდა ყმაწვილს სოფელში ბინა უშოვოს, ჩააცვას და დახეროს.

სკოლაში მიიღებიან ისეთი მოზრდილი ყმაწვილებიც, რომელთაც სწავალა სხვა სასწავლებელში გაუთავებიათ და სურვილი აქვთ სასოფლო მეურნეობა შეისწავლონ ან ფერმაში ივარჯიშონ.

შორის მხრიდგან მოყვანილ ყმაწვილებისთვის სოფ. წინამძღვრიანთ-კარში გამართულია სკოლის ხარჯით 30 შეგირდისათვის სადგური. ყველა საქმეს ამ სადგურისას თვით სკოლის პედაგოგიური კრება განაგებს. თითო შეგირდის შესანახავად დანიშნულია ჯერ-ჯერობით თვეში შვიდი მანეთი. ყმაწვილს დილა-საღამოს მიეცემა სტაქანი ჩაი, ანუ რძე პურით, შუადღისას საუზმე და სწავლის შემდეგ სადილი, თითო კერძი: ხსნილში სახსნილო და მარხვაში სამარხვო. კვირაში ერთხელ საცვალი გამოეცვლებათ.

ვისაც ჰსურს მიაბაროს ყმაწვილი სკოლის სადგურში, იმან უნდა წარმოადგინოს: ნახევარის წლის შესანახი ფული 42 მანათი პირველ სექტემბერს და მეორე ნაწილი, 42 მანათი, პირველ იანვრამდე. ვინც ამ ვადაზედ ფულს არ შემოიტანს, მაშინ შეგირდი დათხოვნილ იქმნება სადგურიდგან და გიგზავნება თავის შობლებთან. ამისთვის შობლებმა, მანამ შვილს მიაბარებენ სასწავლებელში, წინადვე სკოლაში უნდა შემოიტანონ ყმაწვილის გასაგზავნად ერთი თუმანი.

ყმაწვილს უნდა ჰქონდეს რკინის საწოლი, ქვეშაგები, სამი ხელი საცვალი და სამი ხელი სკოლისათვის დაწესებული ტანსაცმელი. ერთი საზამთრო და ორი საზაფხულო. უკეთუ ყმაწვილი სადგურიდგან მეორედ ფულის შემოტანის ვადამდე გავა, იმას შემოტანილი ფული უკან არ დაუბრუნდება და დარჩება სადგურის სასარგებლოდ.

შეგირდები, ხოლერის გამო დათხოვნილნი, უნდა გამოეცხადნენ სკოლაში არა აღრე 14 სექტემბრისა, კარგად ჩაცმულ-დახურულნი, თან წამოიღონ საკმარისი ტანსაცმელი და ზეწრები.

კბილის ექიმი
ა. ი. ორბელი

სოლოლაკზედ, საკუთ. სახლებში №№ 14—16

ავადმყოფებს მიიღებს:

შუადღის 12-დგან ნაშუადღეამდე 2 საათამდე.

საღამოთი 5-დგან 7 საათამდე.

კვირა-უქმე დღეებში

დილის 8 საათიდგან ნაშუადღეამდე 1 საათამდე. (150—101)

სოფიო იოსების ასული აბულაძისა და ანნა გიორგის ასული ღვინიაშვილისა გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ გარდაცვალებასა პირველი მეუღლისას, ხოლო მეორე ძმისას, **დავითი გიორგის ძის აბულაძისას**, და სთხოვენ მობრძანდნენ მოცვალებულის განსასვენებლად რკინის გზის სადგურიდგან წმ. პეტრე-პავლეს სასაფლაოზედ სექტემბერის 3-ს, დილის 9 საათზედ. (1—1)

თაქბაქოს ფაბრიკა
ნიკოლოზ ივანეს ძის ბოზარჯიანცისა

ტფილისში

არსებობს 1858 წლიდგან.

მივაქცევ პატივცემულ საზოგადოების ყურადღებას ჩემს ფაბრიკაში საფრანგეთის საუკეთესო ქაღალდით მომზადებულს დაუწებებელს პაპიროსს, რომელიც კეთდება განსაკუთრებულის მაშინებით, ძალიან რიგიანადა და სუფთად. ამ გვარად მომზადებულს პაპიროს, ბ-ნთ მომხმარებლებს სახამებლის არა-სასიამოვნო გემოს აცილებს თავიდგან.

ახალად მივიღეთ დიდ-ძალი საუკეთესო ოსმალეთის სურნელოვანი თამბაქო, რომელსაც პაპიროსადაც ვაკეთებთ, თამბაქოდაც ვყიდით ყოველ შემომკვეთლის გემოვნების, დიდად ზომიერ ფასად.

შემომკვეთლებს შეუძლიანთ მიჰმართონ სასახლის ქუჩაზედ, № 1. (10—2)

საკომერციო კურსები
ქალებისა და ვაჟებისათვის

წელიწადი მეათე

კურსების დანიშნულება ის არის, რომ სპეციალური საკომერციო განათლება შესძინოს მსურველთა, როგორც ქალებს, ისე კაჟებს, და მოამზადოს ვარჯიშობის შემწეობით ანგარიშის დახელოვნებით მცოდნენი.

სწავლის გათავების შემდეგ ატესტატები ეძლევათ. 1892—93 სამოსწავლო წელს შემდეგი საგნები იქმნება სასწავლებელი: 1) საკომერციო კანონმა, 2) საკომერციო არითმეტიკა, 3) ბუხჰალტერია მარტივი ორ-კაცი და საბანკო 4) არითმეტიკა სხვანაირიმა ჩოთქოთ, 5) საკომერციო მიწერ-მოწერა, 6) საკალრო და სალომბასუქო წესდებანი, 7) მსწრაფელ-წერა და წერა კარგეული და შნოანი.

სწავლა დაიწყება 1 ოქტომბრიდგან. ახლად შემომსელელთა მიღება დაიწყება 15 სექტემბრიდამ, ყოველ დღე საღამოს 4 საათიდამ 8 საათამდე, კურსების სადგომში, სახლი ალექსანდრე ფრიდონოვისა, № 9, სკოლეკისა და ხაკორნის ქუჩებზე, ალოთაქის პირდაპირ.

პროგრამები და წესები კურსებისა უსასყიდლოდ შეიძლება მიიღოს მსურველმა კურსების სადგომში და ძმათა წოვიანოვეების საბანკირო კანტორაში, სიონის ქუჩაზედ.

ვინც ქალაქს გარეშე სცხოვრობს, შეუძლიან წერილით მიჰმართოს კურსების დამაარსებელს მ. მანუელიანცს, ტფილისს. (24—80—8)

საოფლიციო და სალიტერატურო გაზეთ,

„ИВЕРИА“

1892 წ. 1-ს ინანურიდამ გამოვა ოთველდ-დე გარდა იმ დღეებისა, რომელნიც ზედ მოსდევენ კვირა-უქმეებს.

12 თვითო. . .	10 მ.—კ.	6 თვითო . . .	6 მ.—კ.
11 ,, . . .	9 ,, 50,,	5 ,, . . .	5 ,, 50,,
10 ,, . . .	8 ,, 75,,	4 ,, . . .	4 ,, 75,,
9 ,, . . .	8 ,, —,,	3 ,, . . .	3 ,, 50,,
8 ,, . . .	7 ,, 25,,	2 ,, . . .	2 ,, 75,,
7 ,, . . .	6 ,, 50,,	1 ,, . . .	1 ,, 50,,

საზღვარ-გარეთ დაბარებული ეღირება 17 მან. მთელის წლით. სოფლის მსაწავლებელთ „ივერია“ მთელის წლით დაეთმობათ 8 მან. ტფილისის გარეგ მცხოვრებნ უნდა დაბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით: Тифлисъ. въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІЯ“.

თუ ტფილისში დაკეთილი გაზეთი ტფილისს გარეშე ადრესზედ შესაცვალა ვინმე, უნდა წარმოადგინოს რედაქციაში ერთი მანათი; სხვა ყოველის ადრესის შეცვლაზე—40 კაპ.

თუ თთვის განმავლობაში დაიკვეთა ვინმემ გაზეთი არა მთელის წლით, იმას მხოლოდ შემდეგის თვის პირველ დღიდგან გაეგზავნება. განცხადება მიიღება გაზეთის რედაქციაში.

ფასი გაზეთისა დაბეჭდვისათვის:

ა) მეოთხე გვერდზედ თითო ჯერ სტრაქონი 8 კაპ., პირველზე—16 კაპ. ბსრეული უკანასკნელი გვერდი 30 მანეთი, ხოლო პირველი გვერდი—60 მანეთი. რიცხვი სტრაქონებისა გამოანგარიშება იმის გვერდობაზე, რამდენს ადგილს�დ დაიკავს 25 ასო გაზეთის ტექსტისა.

ხელ-ნაწერი და საგაზეთოდ დანიშნული წერილები კორესპონდენციები, რედაქციის სახელობაზედ უნდა გამოიგზავნოს. მიღებული ხელ-ნაწერები, ან საგაზეთო წერილები, თუ საჭიროება მოიითხოვს, ან შემოკლებულ, ან შესწორებულ იქმნება. არ-დასბეჭდს ხელ-ნაწერებს, თუ ერთის თვეის განმავლობაში პატრონებმა არ მოიკითხეს, მერე რედაქციას ეკუთვნ მოსთხოვენ.

არა-გვარს მიწერ-მოწერას არ-დასასბეჭდთა ხელ-ნაწერებისა და წერილების შესახებ რედაქცი არა ჭკისრულობს.

პირდაპირ მოლაპარაკებისათვის რედაქცია თავისუფალი იქნება ყოველ-დღე, კვირა-უქმეებს გარდა, პირველ საათიდგან სამ საათამდე-და საღამოთით 7-დგან 8 საათამდე.

რედაქცია იმყოფება: ჯუბანში, ნიკოლოზის ქუჩაზე, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში. № 21.